DİLÇİLİK

https://doi.org/10.30546/114578.2025.11.5087

İLHAM ƏLİYEVİN AMEA-nın 80 İLLİK YUBİLEYİNDƏKİ ÇIXIŞINDA AZƏRBAYCAN DİLİNİN SAFLIĞI VƏ MİLLİ KİMLİK MƏSƏLƏSİ

Könül Səmədova
filologiya elmləri doktoru, professor
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
http://ORCİD.org/0000-0003-4061-9775
samedovakonul74@mail.ru

Xülasə

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyinə həsr olunmuş yığıncaqda Prezident İlham Əliyevin çıxışı milli elmin, intellektual inkişafın və dövlət ideologiyasının kəsişməsində xüsusi əhəmiyyət daşıyan bir hadisə kimi dəyərləndirilə bilər. Bu çıxışda Prezidentin nitqi sadəcə yubiley təbriki deyil, həm də elmin, texnologiyanın və mədəni dəyərlərin qarşılıqlı münasibətini müəyyən edən strateji diskursdur. O, elmin inkişafını iqtisadi və hərbi gücün əsası kimi təqdim etməklə yanaşı, bu inkişafın ideoloji dayağını ana dilinin saflığı ilə əlaqələndirir. Nitqin sonunda xüsusi vurğulanan dil məsələsi, əslində, bütün çıxışın mərkəzi semantik xəttini təşkil edir: elm və texnologiya maddi tərəqqinin, dil və kimlik isə mənəvi tərəqqinin təminatıdır.

Açar sözlər: Azərbaycan dili, dilin saflığı, milli kimlik, dil siyasəti, ədəbi dil.

PURITY OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE AND THE ISSUE OF NATIONAL IDENTITY IN ILHAM ALIYEV’S SPEECH AT THE 80TH ANNIVERSARY OF ANAS

Konul Samedova
Azerbaijan State Pedagogical University

Abstract

President Ilham Aliyev’s speech delivered at the event dedicated to the 80th anniversary of the Azerbaijan National Academy of Sciences can be regarded as an important intersection of national science, intellectual development, and state ideology. In this address, the President’s remarks are not merely a ceremonial congratulation but a strategic discourse that defines the interrelation between science, technology, and cultural values. By presenting scientific progress as the foundation of economic and military strength, he simultaneously links this progress to the ideological pillar of preserving the purity of the mother tongue. The emphasis on language at the end of the speech in fact

constitutes the central semantic line of the entire address: while science and technology ensure material advancement, language and identity safeguard spiritual progress.

Key words: Azerbaijani language, language purity, national identity, language policy, literary language.

ЧИСТОТА АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА И ПРОБЛЕМА НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ВЫСТУПЛЕНИИ ИЛЬХАМА АЛИЕВА НА 80-ЛЕТНЕМ ЮБИЛЕЕ НАНА

Конюль Самедова
Азербайджанский государственный педагогический университет

Резюме

Выступление Президента Ильхама Алиева на заседании, посвящённом 80-летнему юбилею Национальной Академии Наук Азербайджана, можно расценивать как событие, имеющее особое значение на пересечении национальной науки, интеллектуального развития и государственной идеологии. В этом выступлении речь Президента представляет собой не просто юбилейное поздравление, а стратегический дискурс, определяющий взаимосвязь науки, технологий и культурных ценностей. Подчеркивая роль научного прогресса как основы экономической и военной мощи, он одновременно связывает этот прогресс с идеологическим принципом сохранения чистоты родного языка. Акцент, сделанный в конце выступления на языковом вопросе, фактически формирует центральную семантическую линию всей речи: если наука и технологии обеспечивают материальный прогресс, то язык и идентичность гарантируют духовное развитие.

Ключевые слова: азербайджанский язык, чистота языка, национальная идентичность, языковая политика, литературный язык.

Giriş/İntroduction

Azərbaycan dövlətçiliyinin müasir mərhələsində elm və dil siyasəti bir-birini tamamlayan iki strateji istiqamət kimi formalaşmışdır. İlham Əliyevin nitqində bu paralellik açıq şəkildə görünür. Nitqin dilə dair hissəsi Prezidentin həm siyasətçi, həm mədəniyyət daşıyıcısı, həm də ictimai dəyərlərin qoruyucusu mövqeyini nümayiş etdirir. Burada dil yalnız kommunikasiya vasitəsi deyil, həm də milli suverenliyin, kimliyin və ideoloji davamlılığın simvolu kimi təqdim olunur.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı çoxsahəli mövzuları, elmi fondların yaradılması, rəqəmsallaşma, süni intellekt, kibertəhlükəsizlik, bərpaolunan enerji və Qarabağda aparılan quruculuq işlərini əhatə etsə də, bu çoxqatlı sistemin mərkəzində bir ideya dayanır: *"İntellektual güc milli dəyərlərlə və dilin saflığı ilə tamamlanmalıdır"*.

Prezident İlham Əliyev də çıxışında Azərbaycan dilinin həm coğrafi miqyas, həm də semantik zənginlik baxımından unikal olduğunu vurğulayaraq qeyd edir ki, *"Azərbaycan dili çox zəngin dildir. Bu gün 50 milyondan çox insan üçün Azərbaycan dili ana dilidir"* [Çıxış, 2025].

O, AMEA-nın 80 illik fəaliyyətinə toxunaraq qeyd edir ki, Akademiya müxtəlif ictimai-siyasi sistemlərdə fəaliyyət göstərsə də, elmin inkişafı dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olaraq qalır. Bu vurğu, əslində, Ulu Öndər Heydər Əliyevin elmə verdiyi önəmin davamıdır. Prezident xatırladır ki, *"Sirr deyil ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev hər zaman Azərbaycan alimlərini dəstəkləmək üçün öz səylərini əsirgəmirdi. Hələ ötən əsrin 70-ci illərində onun rəhbərliyi ilə Akademiyanın fəaliyyəti təkmilləşdi, bir neçə yeni elmi-tədqiqat institutu yaradıldı, elmin inkişafına böyük vəsait ayrılırdı"* [Çıxış, 2025].

S.Sadıqova da qeyd edir ki, Heydər Əliyev dövründə dövlət dili məsələsi milli identikliyin əsas ideoloji dayağı kimi formalaşmışdır. *"Onun çıxışlarında dil siyasəti, dil quruculuğu, dil mədəniyyəti, yazı və əlifba məsələləri dərin məntiqi mühakimələrlə əsaslandırılırdı. Ana dilinin statusunun təminatı və tətbiqinin təkmilləşdirilməsi ilə yeni sərəncamın verilməsi dövlətimizin ana dilimizə − dövlət dilinə çox böyük önəm verdiyini, ona həm dövlətçilik atributu kimi, həm də milli dövlət quruculuğunun mühüm amili kimi yanaşdığını sübut edir"* [Sadıqova, 2023].

Bu faktı dil kontekstində oxuduqda, belə bir nəticə hasil olur: elmin inkişafı ilə dilin qorunması arasında tarixi və ideoloji bir xətt mövcuddur. Hər iki sahə, həm elmi bilik, həm də dil Azərbaycan xalqının intellektual müstəqilliyini təmin edən sütunlardır [Hüseynova, 2023].

Elmin maddi tərəqqisi üçün infrastruktur və fondlar yaradıldığı kimi, dilin mənəvi müstəvisində də *"mədəni sərhədlərin qorunması"* siyasəti formalaşdırılır. Bu baxımdan, Prezidentin *"tükənməz sərvət intellektual potensialdır"* fikri ilə *"ana dili milli mənsubiyyətin əsas amilidir"* fikri bir-birini tamamlayır. Nitqin bu hissəsi göstərir ki, Azərbaycan modeli üçün elmi tərəqqi və mədəni kimlik bir-birindən ayrılmaz dəyərlərdir. Texnoloji yüksəliş milli özünüdərkin zəifləməsinə deyil, əksinə, güclənməsinə xidmət etməlidir.

Prezidentin çıxışında ən mühüm ideoloji məqam, birmənalı şəkildə, Azərbaycan dilinə həsr olunan hissədir. Bu hissə nitqin sonlarına doğru yer alsa da, semantik baxımdan bütün çıxışın ideoloji kulminasiyasıdır. Yuxarıda qeyd etdiyimiz *"Hər bir millət, hər bir xalq üçün onun Ana dili onun milli mənsubiyyətinin əsas amilidir"* fikri sadə strukturlu olsa da, məzmun baxımından çoxqatlıdır. Burada dil: mənsubiyyətin göstəricisi kimi; mədəni sərhədlərin qoruyucusu kimi və siyasi məsuliyyət sahəsi kimi çıxış edir.

Prezident "*Azərbaycan dili çox zəngindir və xarici kəlmələrə ehtiyac yoxdur*" deyərkən dilin yalnız estetik deyil, həm də mədəni müqavimət daşıyıcısı olduğunu vurğulayır. Bu fikir bir tərəfdən milli dilin öz potensialına inamı ifadə edir, digər tərəfdən

isə qloballaşmanın gətirdiyi dil qarışıqlarına qarşı dövlət səviyyəsində ədəbi norma mövqeyi nümayiş etdirir.

Bununla Prezident dilin saflığını yalnız dilçi və ədəbiyyatşünasların işi kimi deyil, ümummilli məsələ kimi təqdim edir. Onun ritorikasında "biz" əvəzliyi aparıcıdır "*biz xalq kimi, millət kimi dilimizi qorumasaq…"* ifadəsi kollektiv məsuliyyət şüurunu formalaşdırır. Prof. Mahirə Hüseynova da bu məsələ ilə bağlı sərt mövqedən çıxış edir: *"Biz xitabət kürsülərindən dilimizin saflığının qorunması zərurətindən ağızdolusu danışmağı çox sevirik və təəssüflər olsun ki, dilimizə olan ilgi və məhəbbətimiz çox zaman deklarativ xarakter daşıyır. Gəlin görək, hansımız bir şirkət sahibinin yaxasından tutub tələb etmişik ki, cənab filankəs, Azərbaycanda yaşayırsan, onun çörəyini yeyir, suyunu içir, havasını udursan, zəhmət olmasa, reklam lövhəsində özünlə gətirdiyin əcnəbi sözün Azərbaycan dilində qarşılığını da verəsiniz"* [Hüseynova, 2019:36-37].

Bu baxımdan 2018-ci ildə imzalanmış fərmanda Azərbaycan dilinin qorunması dövlət siyasətinin prioritet istiqaməti kimi təsbit olunur [Fərman, 2018]. Bu yanaşma Azərbaycan dilinin dövlətçilik konsepsiyasında yerini göstərir: dil təkcə milli dəyər deyil, həm də dövlət təhlükəsizliyinin mənəvi formasıdır.

Prezident İlham Əliyevin nitqində Azərbaycan dilinin saflığı məsələsi yalnız linqvistik yox, həm də milli-mənəvi təhlükəsizlik kontekstində qoyulur. Onun "dilimizin təmizliyi" haqqında fikirləri sırf leksik təmizlənmə çağırışı deyil, daha geniş mənada mədəni müstəqilliyin qorunması ideyasıdır.

Nitqdən məlum olur ki, son illərdə dilin daxili strukturuna, ədəbi norma sisteminə və üslubi sabitliyinə yad təsirlər artmışdır. Bu xüsusilə media, sosial şəbəkə və gündəlik nitq səviyyəsində özünü göstərir. Prezident bildirir ki, *"televiziyalarda, yazılı mediada və bəzi insanların çıxışlarında"* kənar kəlmələrin çoxalması müşahidə olunur. Burada o, dilin korlanmasını təkcə estetik zövqün pozulması kimi yox, həm də milli kimliyin zəifləməsi kimi təqdim edir.

Ən diqqətçəkən hissə Prezidentin bu sözləridir: *"Əgər Azərbaycan dilində əzəli bir kəlmə varsa, başqa dildən kəlməni gətirib əvəzləmək ya səhvdir, ya təxribatdır. Hər ikisi də qəbuledilməzdir"* [Çıxış, 2025]. Bu cümlə nitqin ideoloji yükünü daşıyan əsas bənddir. Buradakı "təxribat" ifadəsi sırf siyasi anlam daşımır. Mədəni müdaxilə, kimlik sarsıntısı və mənəvi asılılıq mənalarında işlədilir. Yəni, Prezidentin dilində "*təxribat*" termini semantik baxımdan *"dilin içəridən zədələnməsi", "daxili balansın pozulması*" anlamını qazanır. Bu fikir, əslində, Azərbaycan dil siyasətinin yeni mərhələsini müəyyən edir. Əgər əvvəlki illərdə dilin saflığı məsələsi əsasən ədəbi norma və qrammatik düzgünlük səviyyəsində müzakirə edilirdisə, indi o, milli təhlükəsizlik, informasiya müharibəsi və mədəni suverenlik səviyyəsinə qaldırılır.

Prezidentin ritorikasında dilin qorunması artıq bir müdafiə strategiyası kimi səslənir: xarici leksik təzyiqlər, moda ifadələr, sosial media jarqonu kimi elementlər tədricən "*mədəni asılılıq mexanizmi*"nə çevrilə bilər. Bu səbəbdən dövlət başçısı açıq şəkildə bildirir ki, dilin saflığı yalnız dilçilərin deyil, bütün cəmiyyətin məsuliyyətidir.

Belə qənaət yaranır ki, Prezident dilə bir "*mədəni immunitet*" sistemi kimi baxır. Necə ki, orqanizm yad viruslara qarşı immun cavab yaradır, cəmiyyət də yad dil elementlərinə qarşı "*mədəni immunitet*" formalaşdırmalıdır. Bu immunitetin formalaşması üçün Prezident dörd səviyyəli məsuliyyət modeli müəyyən edir: dövlət səviyyəsi: qanunvericilik, təhsil və media siyasətində ədəbi dilin qorunması; elmi səviyyə: dilçi alimlərin, terminoloqların, lüğət redaksiyalarının rolu; mədəni səviyyə: yazıçı, şair, jurnalist və sənətkarların ədəbi nümunələri vasitəsilə dilin estetik gücünü qoruması; fərdi səviyyə: hər bir vətəndaşın gündəlik nitqdə ana dilinə məsuliyyətli yanaşması. Prezidentin çıxışı dilin saflığını həm mədəni müqavimət, həm də dövlətçilik prinsipi kimi formalaşdırır. Onun *"biz xalq kimi, millət kimi öz dilimizi qorumasaq, milli kimliyimiz də sarsıla bilər"* ifadəsi bu ideyanın məntiqi yekunudur.

Prezidentin çıxışında xüsusi vurğu alan məsələlərdən biri də xaricdə yaşayan azərbaycanlıların dil vəziyyətidir. O qeyd edir ki, bəzi ölkələrdə ədəbi Azərbaycan dili "*məişət dili*" formasında işlədilir. Bu, sadəcə linqvistik müşahidə deyil, diaspor kimliyinin gələcəyi ilə bağlı xəbərdarlıqdır.

"*Məişət dili"* anlayışı nitqdə ikiqat semantik yük daşıyır. Bir tərəfdən bu, dilin funksional məhdudlaşmasıdır, yəni dil yalnız evdaxili ünsiyyət səviyyəsində qalır, ictimai, elmi və mədəni sahələrdən çəkilir. Digər tərəfdən isə bu ifadə statusun enməsi anlamındadır: dilin sosial nüfuzu zəifləyir, mədəni kapital rolu azalır. Prezidentin ritorikasında bu hal milli təhlükə kimi səslənir, çünki dilin ictimai məkanlardan sıxışdırılması uzunmüddətli perspektivdə assimilyasiya prosesini sürətləndirir. Yəni, dilin itirilməsi təkcə danışıq vərdişinin yox, mənsubiyyət hissinin itirilməsinə gətirib çıxarır. Bu baxımdan Prezidentin *"ədəbi Azərbaycan dilinin qoruyucuları bizik – müstəqil Azərbaycan dövləti"* fikri həm daxili, həm də xarici azərbaycanlıları əhatə edən milli himayə konsepsiyası kimi çıxış edir.

İlham Əliyevin dilə yanaşması Azərbaycan diaspor siyasətinin mərkəzi elementlərindən biri kimi səslənir. Çünki 50 milyondan çox azərbaycanlının yaşadığı coğrafiyada dil ümumi mənəvi bağ rolunu oynayır. Bu baxımdan, Prezidentin çıxışında üç mühüm istiqamət diqqət cəlb edir:

1. Dil vasitəsilə milli birliyə çağırış − *"bizim ədəbi dilimiz digər ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar arasında itirilməməlidir";*
2. Diasporun mədəni inteqrasiyası − xaricdəki icmaların Azərbaycan mədəniyyətini ana dilində təbliğ etməsi;
3. Ədəbi dilin statusunun yüksəldilməsi − tədris, media və tərcümə proqramları vasitəsilə dilin canlı istifadəsinin təmin olunması.

Bu istiqamətlər Prezidentin dil siyasətinin həm praktik, həm də ideoloji səviyyəsini göstərir. Dilin qorunması artıq təkcə ədəbi məsələ deyil, geosiyasi və identitar məsələdir.

Prezidentin *"bəzi yerlərdə bizim ədəbi dilimiz itirilir, daha çox məişət dili kimi istifadə olunur"* fikri, əslində, dilin kollektiv yaddaş daşıyıcısı kimi dərk edilməsinə əsaslanır. Ədəbi dil sadəcə qaydalar sistemi deyil, o, millətin mədəni kodudur, tarixi

təcrübəsinin simvoludur. Ədəbi dil itdikdə nəsillər arasında mənəvi yaddaş körpüsü də qırılır. Bu məntiqdə "*məişət dili*" sadəcə ünsiyyət forması deyil, məhdudlaşdırılmış kimlik deməkdir. Prezident bu problemi qeyd etməklə həm alimlərə, həm pedaqoqlara, həm də diaspor təşkilatlarına yönəlik bir çağırış irəli sürür. Ana dilinin ədəbi forması qorunmadıqda, millət özünüdərketmə gücünü itirir.

Ədəbi dilin qorunması milli kimliyin və mədəni yaddaşın davamlılığını təmin edən əsas amillərdən biridir. Bu dil normalarının toplum tərəfindən qorunub yaşadılması həm milli inteqrasiyanı gücləndirir, həm də gələcək nəsillərə sağlam dil-mədəni irsinin ötürülməsinə şərait yaradır [AƏDT, 2007].

Prezident İlham Əliyevin nitqində Azərbaycan dilinin qorunması məsələsi fərdi təşəbbüsdən kənara çıxaraq kollektiv məsuliyyət sistemi kimi təqdim olunur. O, məsuliyyətin ünvanını çoxsəviyyəli şəkildə müəyyən edir və dilin saflığını qorumaq üçün dövlət, alimlər və ictimaiyyət arasında funksional əməkdaşlıq zərurətini vurğulayır.

Bu fikri o belə sistemləşdirir: *"Azərbaycan dilinin saflığının qorunması hər bir Azərbaycan vətəndaşının işi olmalıdır. Yəni, dövlət, alimlər, dilçilər, yazıçılar, şairlər, jurnalistlər, siyasətlə məşğul olanlar bu məsələyə çox böyük diqqət verməlidirlər"* [Çıxış, 2025].

Dövlət səviyyəsində məsuliyyətin forması qanunvericilik, təhsil və informasiya siyasəti vasitəsilə reallaşır. O, dilin dövlətin rəsmi atributlarından biri olduğunu xatırladaraq, dil siyasətinin milli təhlükəsizlik konsepsiyasının bir hissəsi kimi qəbul edilməsini tələb edir.

Prezidentin "*Azərbaycan dilinin saflığının qorunması hər bir vətəndaşın işidir*" fikri, əslində, dövlət ideologiyasının demokratik mahiyyətini də açır, məsuliyyət yalnız yuxarıdan yönləndirilmir, həm də aşağıdan gələn şüurlu münasibətlə formalaşmalıdır.

AMEA-nın yubiley tədbirində səslənən bu fikirlər, ilk növbədə, alimlərə və elmi ictimaiyyətə ünvanlanmışdı. Prezident xatırladır ki, 80 illik Akademiyanın missiyası təkcə elmi tədqiqat aparmaq deyil, həm də dil və mədəniyyətin qoruyuculuğunu həyata keçirməkdir. O, elmin praktiki nəticələr verməsinin vacibliyini belə ifadə edir: *"Bu gün bizim elmimizin praktik nəticələri olmalıdır. Təkcə elmi əsərlərdə yox, həyatda da dövlət strukturları alimlərlə daha sıx işləməlidirlər"* [Çıxış, 2025]. Bu fikir birbaşa dil elminə də şamil edilir. Deməli, dilçilik tədqiqatları yalnız nəzəri müstəvidə qalmalı deyil, ictimai şüurda dil mədəniyyətini formalaşdırmalı, ədəbi normaların təbliğinə yönəlməlidir.

Prezident İlham Əliyevin AMEA-nın 80 illiyindəki çıxışı həm Azərbaycan elminin keçdiyi yolun qiymətləndirilməsi, həm də gələcək intellektual inkişafın istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm strateji sənəd hesab oluna bilər. Lakin bu çıxışın ən dərin mənəvi qatını ana dili ilə bağlı fikirlər təşkil edir.

Prezidentin ritorikasında dil sadəcə nitq və ya ünsiyyət forması deyil, milli varlığın özəyidir. Onun "*dilini itirən millət kimliyini də itirir*" məntiqi, Azərbaycan cəmiyyətində dilə münasibətin həm ideoloji, həm də mənəvi məsuliyyət səviyyəsinə qaldırılmasını şərtləndirir. Prezidentin bu yanaşması dilə yalnız kommunikativ vasitə kimi deyil, milli

özünüdərkin daşıyıcısı kimi baxan müasir elmi-humanitar mövqelərlə də səsləşir. Başqa sözlə, onun nitqində dil həm milli yaddaşın kodu, həm də mənəvi varlığın qoruyucusu kimi təqdim olunur. Bu baxış dilin insan və cəmiyyət münasibətlərindəki formalaşdırıcı rolunu vurğulayan müasir tədqiqatların nəticələri ilə də üst-üstə düşür. Akademik R. Hüseynovun dediyi kimi *"Xalqı xalq edən, milləti millət edən yeganə amil dil deyilsə də, hər halda dil milli varlığın ən vacib bünövrə kərpiclərinin birincilərindəndir. Yer üzünün 3 minədək dili sırasında ana dilimiz ən şərəfli, həm də keşməkeşli bir tarix yaşamış dillərdəndir"* [Hüseynov, 2024].

Prezidentin "*ya səhvdir, ya təxribatdır*" fikri bu mənada dil və mədəniyyətin müdafiə doktrinası kimi səslənir. Prezidentin nitqində ən önəmli sintez budur: elmi tərəqqi, texnoloji inkişaf və milli dil bir-birindən asılı proseslərdir. Elm və texnologiya dilin inkişafına yeni vasitələr gətirməli, dil isə bu tərəqqinin mənəvi və ideoloji daşıyıcısı olmalıdır. Bu qarşılıqlı əlaqə "intellektual müstəqillik" anlayışının mərkəzində dayanır.

Dil saflığının qorunması cəmiyyətin həm özünüdərk səviyyəsini, həm də mənəvi davamlılığını müəyyən edir. Prezidentin *"Azərbaycan dilinin saflığının qorunması hər bir vətəndaşın işi olmalıdır"* çağırışı, əslində, dövlət ideologiyasının mədəni əsaslarını formalaşdırır. Bu fikir həm akademik, həm pedaqoji, həm də ictimai sferada dilə müqəddəs dəyər statusu verir.

Nəticə/Conclusion

İlham Əliyevin çıxışında dil məsələsi "elmi strategiya"nın, "dövlət siyasəti"nin və "mənəvi dirçəliş"in kəsişdiyi nöqtədə dayanır. Azərbaycan dilinin saflığı bu gün yalnız keçmişin mirası deyil, gələcəyin təminatıdır. Dil milli yaddaşın kodu, milli düşüncənin aləti və milli ideologiyanın ifadə formasıdır. Bu mənada Prezidentin nitqi həm dövlətin, həm elmin, həm də xalqın birgə vəzifəsini müəyyənləşdirir: *Dili qorumaq – dövləti qorumaq, dili yaşatmaq – milləti yaşatmaqdır.*

ƏDƏBİYYAT/REFERENCES

1. Azərbaycan ədəbi dili tarixi (2007). Dörd cilddə, III cild. – Bakı: "Şərq-Qərb". − 336 s.
2. Prezident İlham Əliyevin AMEA-nın 80 illik yubileyindəki çıxışı. (2025), 3 noyabr https://president.az/az/articles/view/70464
3. Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. (2018). https://e-qanun.az/framework/40441
4. Hüseynova, M. (2019). Dilin elmi və estetik problemləri. – Bakı: ADPU nəşriyyatı. − 320 s.
5. Hüseynova, M. (2023). Ana dilinin və dilçiliyin böyük himayədarı / "Xalq" qəzeti, 3 noyabr, №241, − s.6. https://files.preslib.az/projects/heydaraliyev-/articles/he1380.pdf

6. Hüseynov, R. (2024). Dil namusu. 27 iyun. https://science.gov.az/az/-news/open/29520

7. Sadıqova, S. (2023). Heydər Əliyev və dövlət dilinin inkişafı. 20 fevral. https://science.gov.az/az/news/open/24034

Məqalə tarixçəsi
Daxil olub *01.12.2025*
Qəbul edilib *09.12.2025*
Nəşrə tövsiyə edib *Adil Babayev*
filologiya elmləri doktoru, professor